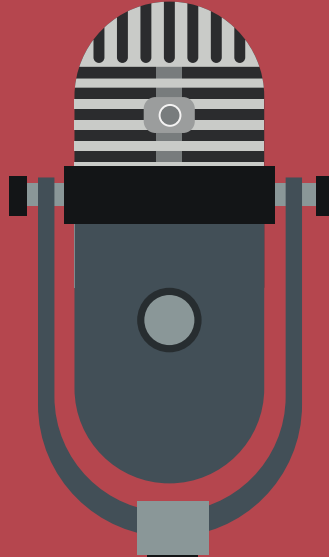

Neden

TOPLUMSAL
CİNSİYET
ÜZERİNE

Podcast?

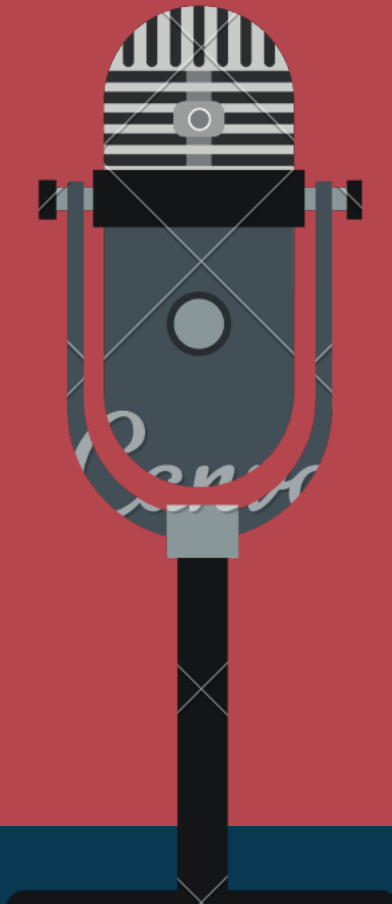

Neden Toplumsal Cinsiyet Üzerine Podcast?

Yazarlar

Mert Koçak
Nur Sultan Çırakman

12 KASIM 2020
Güncelleme Tarihi: 11 Mayıs 2021

**Çevirmen ve Redaktör:
F. Cansu Tapan
Katkıda bulunan: Balacan Ayar**

Bu el kitapçığı, ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından desteklenen "Çeşitlilik, Eşitlik ve Çoğulculuk İçin Podcast Eğitimi: Türkiye'deki Kırılgan Gruplara Ses Vermek ve Görünürlüklerini Artırmak" projesinin bir parçası olarak oluşturulmuştur.

El kitapçığının içeriği ABD Hükümetinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

Burada ifade edilen fikirlerin ve bilgilerin sorumluluğu tamamen Proje Koordinatörlerine aittir.

- İÇERİK -

Podcast Nedir? 1

Neden Podcast? 2

Toplumsal Cinsiyet
Hakkında Podcast 10

Podcast Nasıl Yapılır? 12

Toplumsal Cinsiyete
Duyarlı Podcast Nasıl
Yapılır? 15

Podcast Nedir?

Podcast terimi ilk defa 2004 yılında, Guardian gazetesinde yer alan bir makalede ortaya çıkar. Kelimenin kendisi, iPod ve broadcast kelimelerinden türetilmiştir.[1]

Makalenin yazarı Ben Hammersly, çevrimiçi radyo kullanımı artışını, "işitsel devrim" olarak nitelendirmiştir. Bu yeni ve ilgi çekici akımı isimlendirmek için ise, "podcasting" terimini önermiştir.

"[Podcast,] (çevrimdışı) keyfi kullanıma yönelik kişisel ya da taşınabilir aygıtlarda saklanan ve geniş izleyici kitlelerine ulaştırılan, kaydedilmiş her türlü sesli veya görüntülü içerik[tir.]"[2]

Günümüzde, internet siteleri ve yazılım uygulamaları da çevrimiçi kullanım seçeneğini sağlamaktadır! Podcast yayını akademik çevrelerde de bir öğretim aracı olarak kullanılır. Eğitsel podcast yayınları fikrinin başlangıcı 2004 yılına dayanır. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Duke Üniversitesi, öğrencilerine 20 adet iPod dağıtmış ve bunları, podcast yayını yapmak için, 15 derste kullanırmıştır. [3]

[1] Dorina Gnaur and Hans Huttel, "Podcasting for Teaching and Learning in Higher Education" (Aalborg Universitetsforlag, 2016), 6, https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/252862026/Podcasting_online.pdf.

[2] Gnaur and Huttel, 6

[3] Gnaur and Huttel, 6.

Neden Podcast?

1. Daha geniş izleyici kitlelerine ulaşma potansiyeline sahip yeni bir medya aygıtı olarak podcast

Türkiye’de podcast yayını dinlemeye ilişkin istatistikî bir veri bulunmamasına rağmen, farklı ülkelerdeki araştırmacılar, podcast yayınının bilinen ve sıklıkla kullanılan yeni bir medya aracı haline gelmekte olduğunu göstermiştir.

Amerika Birleşik Devletleri[4]

- ABD nüfusunun %75’i “podcast” terimine aşinadır.
- Amerika’daki tüm hanelerin %50’si podcast hayranıdır.
- Amerikan nüfusunun % 55’i (155 milyon kişi) bir podcast yayını dinlemiştir.
- %37’si (104 milyon kişi) asgari olarak her ay podcast dinlemektedir.
- %24’ü (68 milyon kişi) her hafta podcast dinlemektedir.
- Amerika’daki 16 milyon insan “fanatik podcast hayranıdır.

[4] Podcasthosting.org, “2020 Global Podcast Statistics, Demographics & Habits,” 2020, https://podcasthosting.org/podcast-statistics/?gclid=Cj0KCQjwlvT8BRDeARIsAACRFiVLNFUeUyv2A3usrhKaPc4aDAF6rJbCzlu-ynFMH6nseWrKpWSj6saAinCEALw_wcB

Kanada[5]

- Kanada nüfusunun %63'ü "podcast" terimine aşınadır.
- %36'sı geçen ay içerisinde bir podcast yayını dinlemiştir.
- %23'ü geçen hafta içerisinde bir podcast yayını dinlemiştir.

Avustralya[6]

- Avustralya nüfusunun %87'si "podcast" terimine aşınadır.
- Avustralya nüfusunun %30'u bir podcast yayını dinlemiştir.
- %25'i geçen ay içerisinde bir podcast yayını dinlemiştir.
- %17'si geçen hafta içerisinde bir podcast yayını dinlemiştir.

İtalya[7]

- %26'sı (7 milyon kişi) geçen ay içerisinde bir podcast yayını dinlemiştir.

[5] Podcasthosting.org.

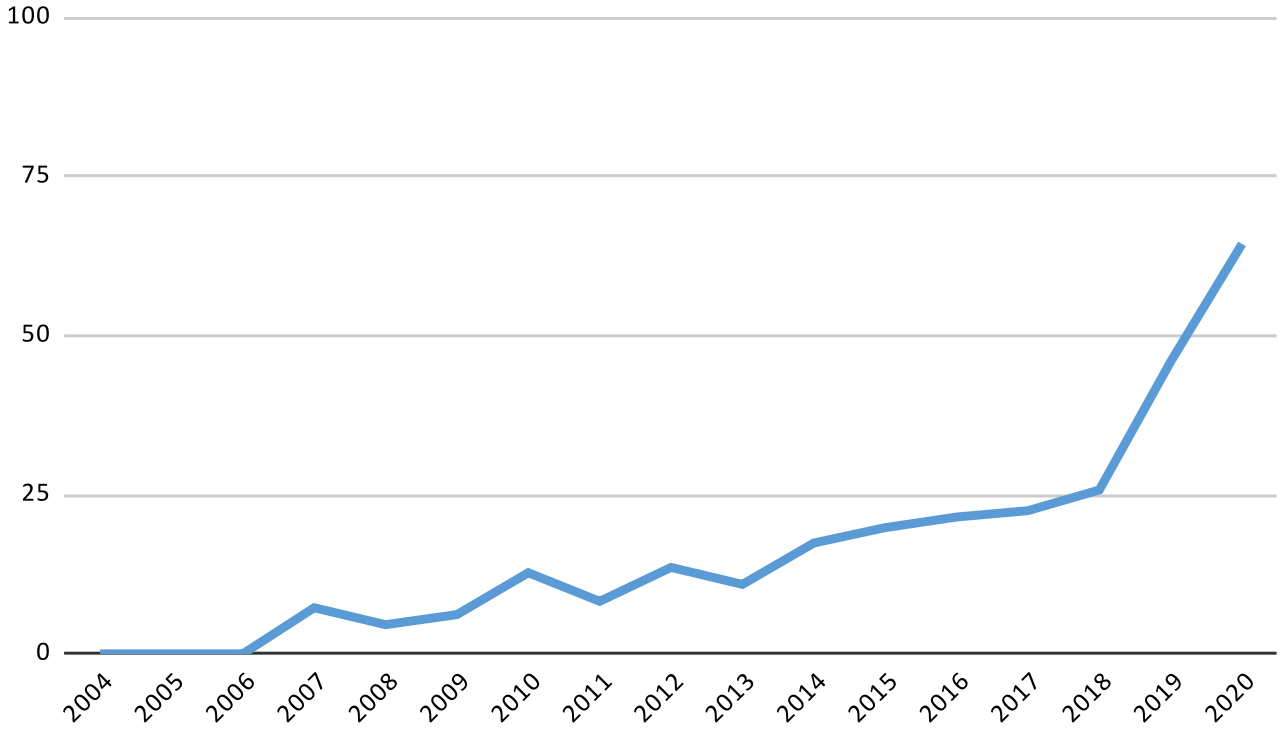
[6] Podcasthosting.org.

[7] Podcasthosting.org.

Her ne kadar Türkiye'deki podcast dinleme istatistikleri ile ilgili veri olmasa da, Google arama trendleri Türkiye'de podcaste gitgide artan ilgi hakkında genel bir fikir sahibi olmamıza yardımcı olabilir.

Yıllar içinde, "podcast" terimi Google üzerinden Türkiye'de gitgide daha çok arandı.

Yıllara Göre Podcast Kelimesi Aranma Trendleri

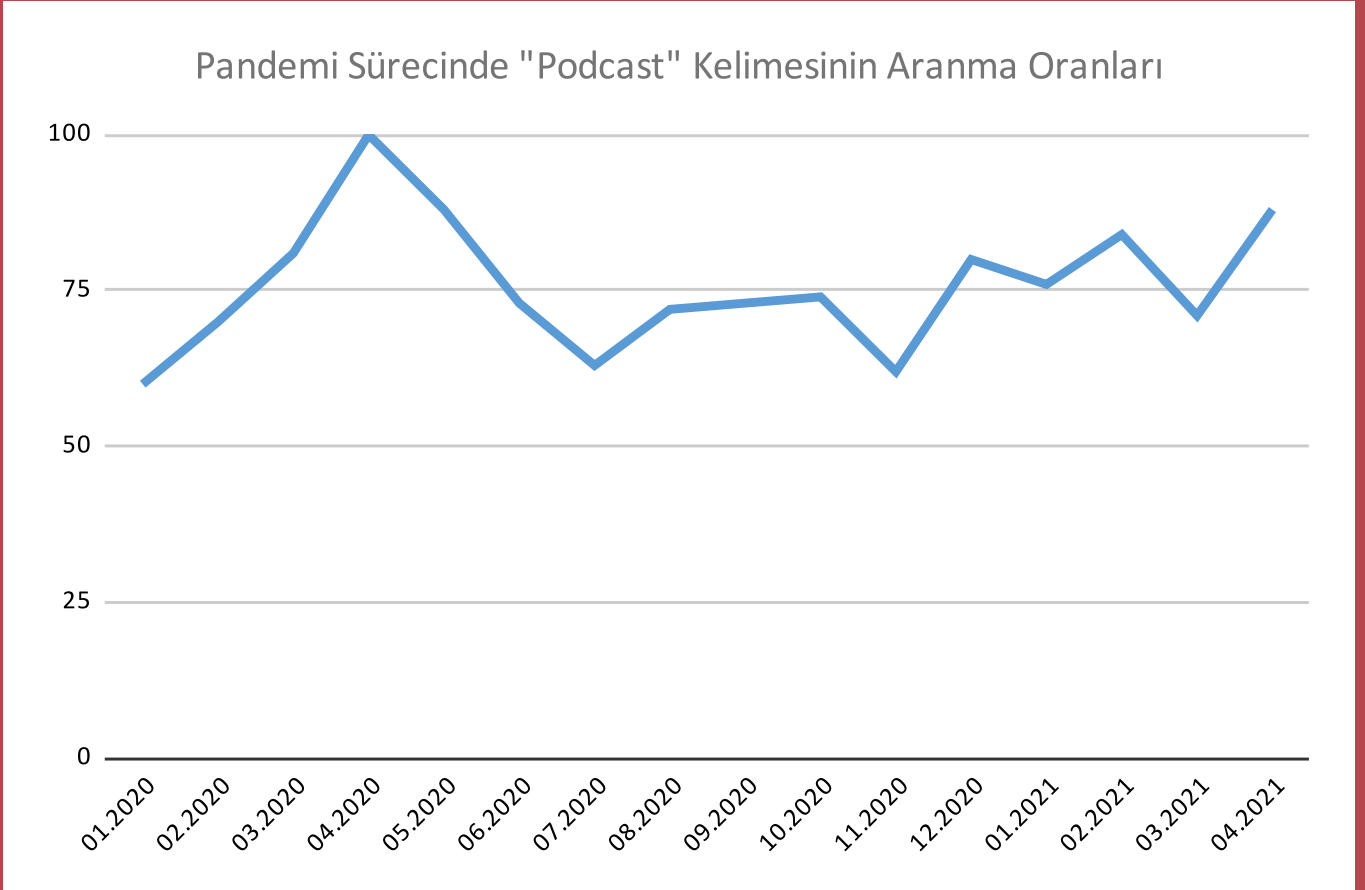

Google Trends'e göre, "100 değeri terimin popüleritesinin tepe noktasını gösterir. 50 değeri terimin yarı popülerite değerinde olduğunu gösterir. 0 değeri ise terim için yeterince veri olmadığı anlamına gelir.

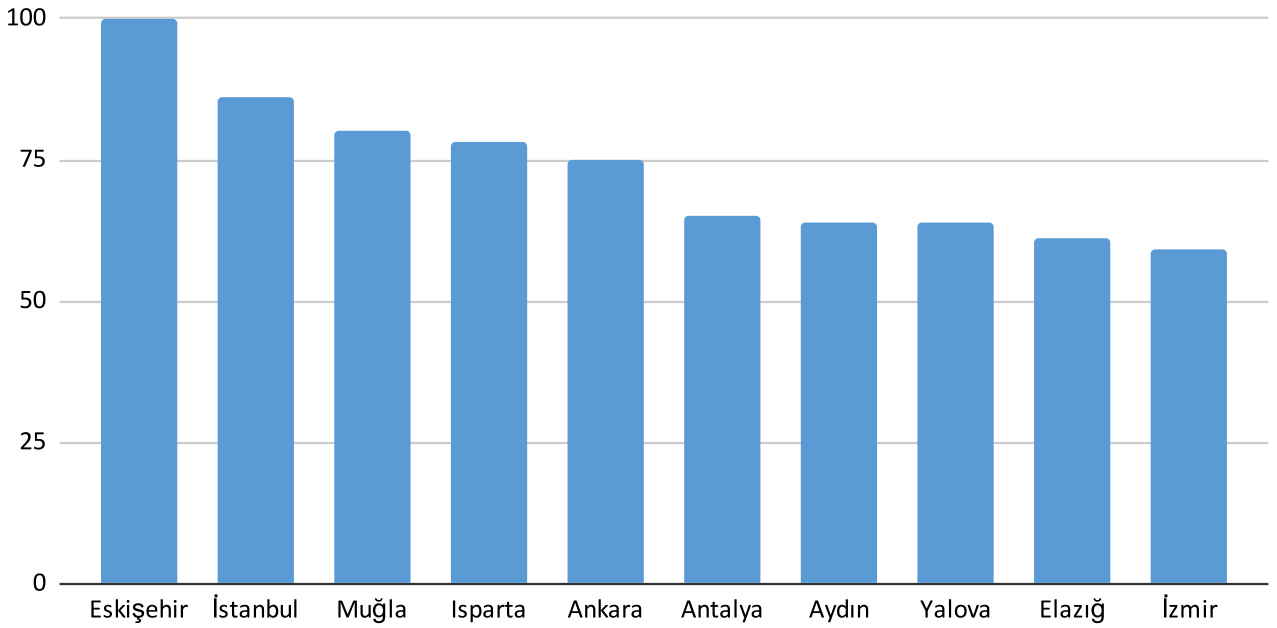
Google Arama trendleri, Covid-19 pandemisi nedeniyle getirilen kısıtlamalar ile birlikte, daha fazla insanın "podcast" terimini aradığını göstermektedir. Örneğin, Nisan 2020'de, Türkiye'deki pek çok şehirde kısıtlamalar getirilmişti ve bu dönemde arama trendleri mümkün olan en tepe noktaya (100) erişti.

Buna ek olarak, 2021 başında arama trendlerinde sert bir düşüş yaşandı. Ama Nisan 2021'de ülke çapında kısıtlamalar geri getirildiğinde, "podcast" kelimesinin arama trendlerinde artış gözlemlendi.

Google Trends verileri aynı zamanda hangi şehirlerin bir kavramı en çok aradığını da göstermektedir. Aşağıda, Türkiye'de 2004 ve 2020 yılları arasında "podcast" kelimesinin Google üzerinden en çok arandığı ilk 10 şehri görebilirsiniz.

2004 ve 2020 Yılları Arasında Podcast Kelimesinin En Çok Arandığı İlk 10 Şehir

3. Susturulmuş meseleleri konuşmanın bir aracı olarak podcast

Podcast dinleme ve üretme zor soruların ve konuların üzerine eğilmemize fayda sağlayabilir.

Siyahî bir kadın olan Jasmine Harris, bir üniversitede, ağırlıklı olarak beyazların olduğu sınıflarda, ırkın inşasını ve ırkçılığın etkileri hakkında ders vermek üzerine yazar. Podcast yayını aracılığıyla, bunu nasıl yaptığı hakkında konuşur!

“Öğrencilerin ilgilerinin kesilebileceği, benim de verdiğim ırk üzerine dersler gibi derslerde, podcastleri dinlenecek bir şey olarak tayin etmek yeterli değildir; bunun yerine, öğrencileri kendi podcastlerini yaratmaya zorlarım. Bu süreçte, öğrenciler, neyin bilgi sayılacağı belirlenimlerine meydan okuyarak, hem ana akımdaki hem de akademik çevrelerdeki eleştirel ırk söylemine eklemelerde bulunurlar.” [9]

Podcast üretimi, ilk olarak, kişisel korunaklı alanımızdan zor sorular ve konularla uğraşmamıza yardımcı olabilir. Sonrasında, dijital platformlardaki yorumları aracılığıyla izleyicileri dâhil etmek, kişisel korunaklı alanlarımızın ötesinde etkileşimi teşvik ederek, tartışmayı daha geniş bir izleyici kitlesine açabilir.

[9] Jasmine Harris, “Podcast Talk and Public Sociology: Teaching Critical Race Discourse Participation through Podcast Production,” *About Campus: Enriching the Student Learning Experience* 24, no. 3 (2019): 16.

Örnek:

Christopher Shamburg podcast yayını yapan ve beyaz olmayan on kadınla bir araştırma yürüttü. Shamburg, "bu podcast yayıncıları, yeterli olanağın sağlanmadığı bir alanda ses yükseltme amacının bilinciyle hareket ederler" ve onları "izleyicileriyle olan etkileşimleri teşvik eder." diye belirtir. [10]

"Bu kadınların çoğu, podcast yayınlarını tek başına oluşturmuş ve üretmiş olsa da, hepsi destek için topluluklara ve iletişim ağlarına güveni vurgular." [11]

[10] Christopher Shamburg, "Rising Waves in Informal Education: Women of Color with Educationally Oriented Podcasts," Education and Information Technologies, 2020.

[11] Shamburg.

4. Ulaşılabilir bilgi üretiminin bir aracı olarak podcast

Podcast bölümleri, izleyicinin sıkıcı kavramlara ve jargonlara maruz kalmadığı, konuşma dilinde bir üslupla üretilebilir.

Podcast yayını, cinsiyetlendirilmiş deneyimler hakkında konuşmak için, bu deneyimleri geniş izleyici kitlelerince daha anlaşılır kılmasıyla büyük bir fırsattır.

İzleyiciler, makale ve kitaplar için çokça para harcamak zorunda kalmadan, cinsiyetlendirilmiş deneyimlerle ve toplumsal cinsiyet kavramlarıyla bağlantı kurma şansına sahiptir.

Örnek:

“Türkiye’de Cinsellik ve Toplumsal Cinsiyet” [12] adlı podcast yayınında, yayıncı şöyle diyor: “ Türkiye’de cinsellik ve toplumsal cinsiyet üzerine hala sahada araştırma yapan ya da saha araştırmasını yeni tamamlamış genç akademisyenlerle söyleşi yapıyorum. Her bir bölüm, toplumsal cinsiyet çalışmalarında yer alan önemli bir konuyu, yaygın Küresel Kuzey yaklaşımın hâkim olduğu cinsellik ve toplumsal cinsiyet anlatılarını bağımsızlaştırmayı hedefleyen eleştirel bir yaklaşımla ele alıyor. Her bölümün etnografik temellendirmesi, dinleyicilere bireylerin, toplulukların ya da devlet memurlarının, Türkiye’de cinsellik ve toplumsal cinsiyeti ifade etme, düzenleme ya da disipline etmeyle ilişkili günlük yaşamdan hikâyelerini temin etmemize yardımcı oluyor.”

[12] <https://podcasts.ceu.edu/series/sexuality-and-gender-turkey>

Toplumsal Cinsiyet Hakkında Podcast

Podcast yayınları toplumsal cinsiyet hakkındaki bilgiyi bağımsızlaştırma potansiyeline sahiptir ama bu potansiyel hayata geçirilmelidir!

Farklı bilgi üretimi araçlarında olduğu gibi, podcast dünyası içerisinde de beyaz erkeğin hâkim olduğu iletişim ağları mevcuttur. [13]

Eğitilmiş, yaşlı erkekler bağımsız podcast yayıncılarının alanı üzerinde güç sahibiler.[14]

Beyaz erkekler de sadece bağımsız yayınlarda değil genel olarak podcast yayıncılığında en büyük payı oluşturur. [15]

"Beyaz bir erkek sunucu, başka bir beyaz erkeğin sunduğu podcast yayınını, yine beyaz bir erkek dinleyiciye önerdiğinde, farklı seslere fazla yer kalmıyor." [16]

[13] Charley Locke, "Podcasts' Biggest Problem Isn't Discovery, It's Diversity," 2015, <https://www.wired.com/2015/08/podcast-discovery-vs-diversity/>.

[14] Shamburg, "Rising Waves in Informal Education: Women of Color with Educationally Oriented Podcasts."

[15] Shamburg.

[16] Locke, "Podcasts' Biggest Problem Isn't Discovery, It's Diversity."

Bundan dolayı, kadın ve LGBTI+ yayıncıların mevcut podcast serilerini desteklemek çok önemlidir. Toplumsal cinsiyet konulu podcast serileri için güvenli ve özgür alanlar açmak da mühimdir.

Bu amaçla PODEP, kadınların ve LGBTI+ bireylerin herhangi bir müdahale olmadan kendi serilerini yayınlayabileceği bir podcast kitaplığı oluşturdu. PODEP aynı zamanda podcast yayıncılarımıza daha geniş bir izleyici kitlesine ulaşmak konusunda yardımcı olmak için isteklidir. PODEP isteyenlere, sosyal medyada reklam desteği de sağlayacaktır.

Podep Kütüphanesi'ne aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz:

www.podepturkey.com/podcast.php

Podcast Nasıl Yapılır?

PODEP koordinatörleri, podcast yapımında uyulacak son derece önemli ilkelerin olduğuna kuvvetle inanmaktadır.[17] PODEP podcast yayıncılarının bu ilkeler üzerine düşünmesini ve kendi podcast bölümlerinde bu ilkeleri uygulamasını destekliyoruz.

1. Doğruluk

PODEP'te yer alan podcast bölümlerine "köşe yazıları" gözüyle bakılmalıdır. Gazetecilikte köşe yazısı, ağırlıklı olarak yazarın kendisinin, yazdığı konu hakkındaki görüşlerini yansıtan bir makaledir. Benzer bir tarzda, podcast yayıncıları, podcast bölümlerinin içeriğinin kendi düşüncelerini yansıttığını ve tümüyle gerçek kabul edilemeyeceğini yazılı ve sözlü bir biçimde belirtmelidir.

Podcast yayıncılarının, bilgiyi gerçek olarak sundukları durumlarda, podcast yayını aracılığıyla ürettikleri ve yaydıkları tüm bilgilerin iki kez hatta üç kez teyit edildiğinden emin olmaları gerekir. Her fırsatta, bilgi kaynaklarından bahsetmelidirler.

[17] Seamedu, "Understanding and Maintaining Ethical Standards in Broadcast Journalism," 2019, <https://www.seamedu.com/blog/understanding-and-maintaining-ethical-standards-in-broadcast-journalism/>.

Podcast yayıncıları, özellikle düşüncelerini haberlere dayandırdıkları durumlarda daha dikkatli olmalıdırlar! Kaynağın güvenilirliğini kontrol etmek için, şu adımları izlemelisiniz:[18]

- Sadece başlığı okumakla kalmayın.
- Haberi yayınlayan kaynağı kontrol edin.
- Yayın tarihini ve zamanını kontrol edin.
- Yazarını kontrol edin.
- Hangi bağlantıların ve kaynakların kullanıldığına bakın.
- Şüphe uyandıran alıntılar ve fotoğraflarla ilgili araştırma yapın.
- Doğrulama yanlılığından kaçının.
- Diğer haber kaynaklarının aynı haberi verip vermediğini araştırın.
- Paylaşmadan önce iyice düşünün.

Kendi kontrolünüze *ek olarak*, doğrulamak için www.teyit.org ve www.dogrulukpayi.com gibi internet sitelerini de kullanabilirsiniz.

[18] Nick Robins-Early, "How To Recognize A Fake News Story," 2016, https://www.huffpost.com/entry/fake-news-guide-facebook_n_5831c6aae4b058ce7aaba169?section=politics; Eugene Kiely and Lori Robertson, "How to Spot Fake News," 2016, <https://www.factcheck.org/2016/11/how-to-spot-fake-news/>.

2. Hakaret

Podcast yayıncıları kasıtlı olarak ya da olmayarak:
[19]

- Bireyleri veya grupları aleni hakarete, nefrete ya da alaya maruz bırakmamalı,
- Hiçbir bireyin veya grubun itibarını zedelememeli,
- Hiçbir kişiye profesyonel anlamda zarar vermemeli,
- Hiç kimsenin toplumdaki dışlanmasına neden olmamalıdır.

3. Zararın sınırlandırılması

Zararın sınırlandırılması ilkesi, ürettiğimiz içeriğin belirli bir gruba zarar vermemesini ve ifşa olan bilgiyi yaymamasını önerir. İçeriği bütünsellik içinde ele almak için etkin çaba gösterilmelidir. Bilgiyi şişirmek ve birinin mahremiyetini ihlal etmek azami önem taşıyan ve kaçınılması gereken hususlardır.[20]

Her ilkenin içeriği, yoruma ve değişime açıktır. İlkeler hakkında daha fazla soru sormak veya atladığımızı düşündüğünüz önemli bir ilkeyi dâhil etmemizi isterseniz, info@podepturkey.com adresine e-posta gönderebilirsiniz. Geri bildirimleriniz sayesinde, bu ilkeler gelişip dönüşebilir!

[19] Seamedu, "Understanding and Maintaining Ethical Standards in Broadcast Journalism."

[20] Seamedu

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Podcast Nasıl Yapılır?

PODEP koordinatörleri ırkçılık, homofobik, bifobik, transfobik, cinsiyetçi, kadın düşmanı, türcü ve ayrımcı ifadelerle yer veren podcast içeriklerinin yayımlanmasına izin vermeyecektir. Bu kavramlara dair daha fazla bilgiye, Kaos GL Derneği'nin "Sıkça Sorulan Sorular" kitapçığından ulaşabilirsiniz.[21]

Koordinatörler, bu tür içeriğe sahip olduğunu düşündükleri podcast bölümlerini, bölümleri üreten kişiler ile saygı ve dayanışma çerçevesinde tartışacaklardır. Tartışmaya sebep olan bölümler, sadece sorunlu içerik üzerine uzlaşmaya varıldığında yayımlanacaktır.

Yayımlanan bölümlerde ayrımcılık ve nefret söylemi üreten içerikler olduğunu düşünüyorsanız, bize info@podepturkey.com e-mail adresinden ulaşabilirsiniz. Koordinatörler, yapıcı tartışmaya, karşılıklı çözüm bulmaya ve bu süreçte ayrımcılığa ve nefret söylemine maruz kalan kişileri güçlendirecek önerilere her daim açık olacaktır.

[21] <https://kaosgldernegi.org/images/library/2020sss10x14-web.pdf>.

Toplumsal cinsiyete duyarlı podcast yapmak için üç konuda dikkatli olunması gerektiğini düşünmekteyiz. [22]

1. Dil kullanımı:

Dil, kendimizi yansıtmak için en önemli araçlarından biri olmakla birlikte, kadın ve LGBTI+ler üzerinde tahakküm kurmak için en yaygın yollardan biridir. Bu nedenle, içerik üretirken de şiddetsiz, cinsiyetsiz ve güçlendirici bir dil kullanmaya dikkat etmeli ve kelimelerimizi dikkatle seçmeliyiz. Kullandığımız kelimeler şiddeti meşrulaştırmamalı, erkek egemen söylemleri yeniden üretmemeli ve hedef göstermemelidir.

Örnekler: "Kız başına", "elinin hamuruyla erkek işine karışma" ve benzeri ataerkil söylemlerden kaçınılmalıdır.

"Adam gibi", "kız gibi" tarzı davranışlara cinsiyet atayan söylemleri kullanmamaya dikkat edilmelidir.

Trans bireylere doğduklarında atanan cinsiyeti doğru ve verili kabul eden "cinsiyet değiştirme" yerine "uyum ve/veya geçiş süreci" ifadesi tercih edilmelidir.

"Bir trans kadına göre çok güzel" gibi trans bireylere yönelik, pozitif yaklaşım kısvesi altında sunulan ayrımcı söylemler üretilmemelidir.

[22] Çiçek Tahaoğlu and Elif Akgül, Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik El Kitabı, (İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları); Başak Tuğsavul, Kübra Karagöz, and Leyla Soydu, Toplum Gönüllüleri Vakfı Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Rehberi (İstanbul: Toplum Gönüllüleri Vakfı, 2017)

Hayvanlar yaşamlarını yitirdiklerinde ve/veya öldürüldüklerinde, onların hayatlarını değersizleştiren “telef oldular” tabiri kullanılmamalıdır.

Türkçede yer alan birçok sağlamcı (ableist) atasözü ve tabir - körle yatan şaşı kalkar gibi - kullanılmamalıdır.

Podcastte bahsi geçen kişiye cinsiyet, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim atanmamalıdır. Bahsi geçen kişi kendisini nasıl tanımlıyorsa, podcast bölümünde o şekilde yer verilmelidir.

2. Verilecek mesajlar:

Üretilen içeriklerde toplumsal cinsiyet rollerini yeniden üreten mesajlar vermemeye özen gösterilmelidir. Podcast içerikleri erkek egemen söylemleri yeniden üretmemeli ve ırkçı, homofobik, bifobik, transfobik, cinsiyetçi, kadın düşmanı, türcü ve ayrımcı ifadelerden kaçınmalıdır. Mesajlar, bireylerin cinsiyet kimliklerinden ve cinsel yönelimlerinden bağımsız eşitliğini savunmalıdır.

3. Görsel kullanımı:

Toplumsal cinsiyet alanında çalışmalar yürütürken, kullanılan görsellerin de dil kadar önemli olduğunu unutulmamalıdır. Podcast bölümleri paylaşırken kullanılacak görseller normatif toplumsal cinsiyet rollerini yeniden üretmeyen ve şiddet içermeyen görseller olmalıdır.

Toplumsal cinsiyet duyarlı yayım yapmaya dair daha fazla bilgi isteyenler, Őu kaynaklardan yararlanabilir:

Kaos GL yayın ilkeleri[23]

Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik El Kitabı[24]

Toplum Gönüllüleri Vakfı Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Rehberi[25]

[23] Kaos GI, "KaosGL.Org Yayın İlkeleri," 2019, <https://kaosgl.org/haber/kaosglorg-yayin-ilkeleri>.

[24] Tahaoğlu and Akgöl, Toplumsal Cinsiyet Odaklı Habercilik El Kitabı.

[25] Tuğsavul, Karagöz, and Soydiñç, Toplum Gönüllüleri Vakfı Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Rehberi.

